

Svensk Kyckling - ett hållbart val

svenskfagel.se

INNEHÅLL

Inledning	4
FN:s hållbarhetsmål	6
Miljö och klimat	7
Ekonomiskt och socialt	11
Vi är bra – och vi vill bli bättre	13
Källor	15

Biologisk mångfald och solenergi

Att leva och äta hållbart är viktigt. Vi bönder jobbar året om, dygnet runt med att bruka jorden och ta fram bra mat. Vi har och tar ett stort ansvar. Vi bor på våra gårdar, ofta i generationer, och ett hållbart sätt att föda upp djur och bruka jorden är en självklarhet. Eget kretslopp på gården, solenergi och biologisk mångfald är bara några av de saker som vi brinner för. I den här skriften får ni följa med på vår resa i att bli ännu mer hållbara.

All mat som produceras påverkar vår miljö. Det går inte att komma ifrån. Men här kan vi som verkar på landsbygden och tar fram råvaror hela tiden förändra och förbättra hur vi producerar. Med hjälp av ny kunskap, ny teknik och ett starkt intresse arbetar vi hela tiden för att minska vår påverkan på jorden. Det är vår skyldighet.

Under de senaste åren har vi inom branschorganisationen Svensk Fågel gjort en gedigen hållbarhetsanalys av hela uppfödningen på gården. Tillsammans med en hållbarhetsexpert har vi först valt ut totalt åtta av FN:s globala mål som är relevanta för vår uppfödning och produktion. Därefter har vi gått vidare och gjort en undersökning på gårdsnivå. I den här skriften har vi lagt fokus på klimat- och miljöperspektivet samt den ekonomiska och sociala hållbarheten.

Till sist vill jag understryka att vi hela tiden jobbar med att förbättra och vässa oss ytterligare. När jag lämnar över min gård till nästa generation är mitt mål att de kommer att bo och arbeta på en ännu mer hållbar kycklinggård. Det gör mig stolt.

Jenny Andersson
*Kycklingbonde & ordförande i Svensk Fågel
Bankebergs gård*

Vi arbetar mot FN:s hållbarhetsmål

Hösten 2015 antog FN 17 globala hållbarhetsmål (Agenda 2030). Nästa alla länder i världen har skrivit under målen vilket innebär att man ska följa och verka för att målen uppnås fram till 2030.

Under 2018 till 2020 har vi på Svensk Fågel gjort en gedigen genomlysning och analys av svensk kyckling – från avel till uppfödning, slakt och förädling. Tillsammans med en hållbarhetsexpert har vi valt ut totalt åtta av de globala målen som är relevanta för vår uppfödning och produktion. Utifrån dessa mål har vi sedan gjort en undersökning på gårdsnivå.

De utvalda målen är:

- Mål 6 Rent vatten och sanitet
- Mål 7 Hållbar energi för alla
- Mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt
- Mål 10 Minskad ojämlikhet
- Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion
- Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna
- Mål 14 Hav och marina resurser
- Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald

Att arbeta med de utvalda åtta målen är ett omfattande men viktigt arbete. För att förenkla och nå framgång med vårt hållbarhetsarbete har vi delat in de åtta målen i två övergripande områden, miljö- och klimat samt ekonomiskt och socialt.

Miljö och klimat

Klimatsmart uppfödning

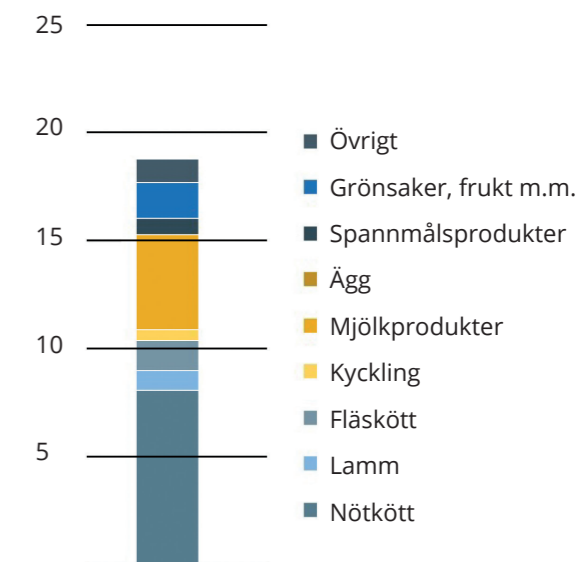
All djuruppfödning påverkar klimatet. Att dra ner på köttkonsumtionen är ett vanligt råd för att minska klimatbelastningen. Men det finns skillnader, både när det gäller olika köttslag och olika uppfödningssyner i Sverige jämfört med utomlands. Enligt beräkningar sammanställda av Livsmedelsverket står kyckling endast för sex procent av de sammanlagda utsläppen från den totala köttkonsumtionen i Sverige.

Mindre växthusgaser

Klimatet tjänar på att kyckling och kalkon bara har en mage. Det gör att fåglarna släpper ut ytterst små mängder metan. Den metan som släpps ut i samband med uppfödning bildas främst vid gödselhanteringen samt vid odling av foder och gödsling. I jämförelse med koldioxid är lustgas ännu mer skadligt för klimatet (lustgas är cirka 300 gånger skadligare och metangas cirka 25 gånger skadligare) och finns i mindre utsträckning hos djur som kyckling som bara har en mage. Inom den svenska kycklingbranschen har vi dessutom minskat våra utsläpp av växthusgaser ytterligare. Genom god djurhälsa och omsorg tillsammans med fler åtgärder som exempelvis investeringar i flis- och halmpannor, god djurhälsa och djuromsorg har den svenska kycklingbranschen minskat utsläppen. Dessutom har vi utvecklat aveln och fått en mer effektiv foderkvot. Det innebär att det går åt mindre foder under kycklingens uppväxt.

Utsläpp av växthusgaser från livsmedelskonsumtion, inklusive både från svenskt jordbruk och jordbruk i andra länder
Mton CO₂-ekv.

Svenskt spannmål

Kycklingen är mycket bra på att utnyttja fodret och behöver därför äta relativt liten mängd. Genom ökad kunskap om fåglarnas näringsupptag och smart avelsarbete har kycklingarnas foderutnyttjande ständigt förbättrats. Det innebär att vi använder en lägre andel foder per kilo kyckling jämfört med för några år sedan. På detta sätt blir det också mindre gödsel. I dag tittar även avelsföretagen på olika parametrar i sitt utvecklingsarbete. Exempelvis är djurvälstånd en viktig del som bidrar till en mer hållbar kyckling.

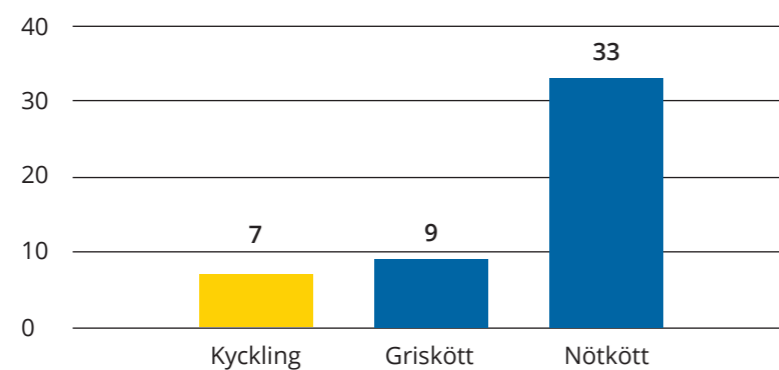
Svenska kycklingar äter huvudsakligen spannmål. För kycklingar som föds upp i Sverige innebär ett bättre foderutnyttjande att det behövs mindre odlingsyta för att producera samma mängd kyckling än det gjorde för 20 år sedan, vilket ger ett hållbarare utnyttjande av jordens resurser i form av markanvändning. Att det går åt mindre foder innebär även färre transporter till och från foderfabriker och gårdar vilket också är positivt för miljön.

”Den svenska kycklingproduktionen har generellt lägre klimatpåverkan än den utländska. Det har att göra med en mer professionell, effektiv och helt enkelt bättre produktion. Användningen av biobränsle, låg foderförbrukning och effektivare gödselhantering har tillsammans bidragit till att göra svensk kyckling klimatsmart.”

Ulf Sonesson, forskning och affärsutvecklare, Rise

Djurslagens markanvändning för foderproduktion

Kvadratmeter ianspråktagen yta per kilo kycklingkött per år (slaktvikt)

Våra kycklingar behöver även protein för att växa och må bra. Det protein kycklingarna använder kommer uteslutande från växtriket. Inga andra typer av animalisk protein, som till exempel fiskmjöl, ingår i fodret hos kycklingarna som föds upp hos Svensk Fågels medlemmar. Det i sin tur minskar risken för utfiskning av våra världshav. Ett vanligt sätt att tillföra protein är att ge soja i fodret. År 2014 påbörjades ett samarbete mellan Svensk Fågel, övriga svenska branscher och WWF för att öka andelen ansvarsfullt odlad soja i Sydamerika inom den svenska livsmedelsbranschen. Den soja som används idag är till 100 procent ansvarsfullt producerad och fri från Genmodifierade organismer (GMO). En ökande andel soja köps idag in från Nordamerika. Du kan läsa mer om vårt åtagande för att främja ansvarsfullt producerad soja på Sojdialogen.

Biologisk mångfald

För majoriteten av oss bönder som är medlemmar i Svensk Fågel är fågeluppfödningen en nödvändig förutsättning för möjlighet till andra verksamheter på gården. Verksamheter som ökar den biologiska mångfalden. Enligt vår hållbarhetsundersökning har de flesta av lantbrukarna i Svensk Fågel tre till sju ytterligare verksamhetsgrenar, där kycklinguppfödningen är en förutsättning för gårdens verksamhet. Många av dessa bidrar starkt till vår biologiska mångfald. De flesta bönder har andra djur på gården, till exempel kor, får och hästar. Dessutom har de flesta av oss spannmålsodling med skyddade biotoper. Betesmarker och slåtterängar samt bland- och lövskog med särskilda värden är viktiga inslag i och omkring våra gårdar. Flera av oss äger även skog som har våtmarker eller vattenområden som vi vårdar för att skapa goda miljöer med hög biologisk mångfald.

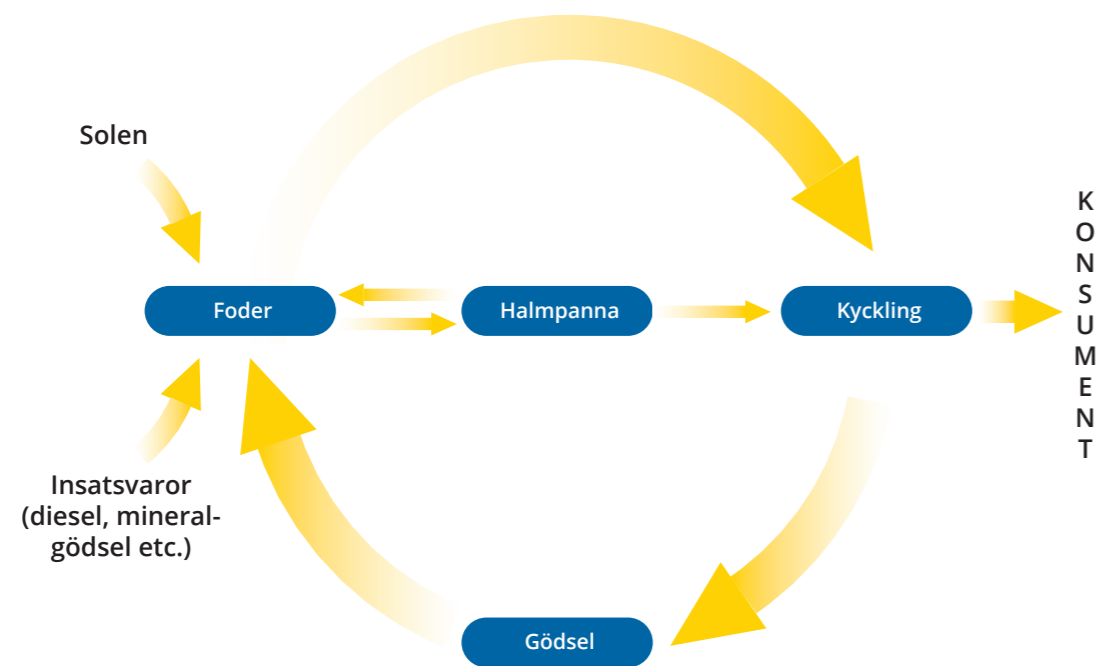
För att insekter och smådjur ska hitta mat och boställen är gränsmarkerna viktiga. Många lantbrukare har en mängd viktiga gränsmarker som kantdiken och bryn

mellan skogs- och åkermark eller mot olika småvatten. Även gårdsmiljöerna med bostäder och trädgårdar skapar miljöer som gynnar biologisk mångfald. Här finns gamla grova träd med solbelysta stammar, blommande växter och bärbuskar. Dessa bidrar med mat och bostäder till många av våra insekter.

Humlor och bin är viktiga pollinerare. Flera av oss bönder gör extra åtgärder för att antalet pollinerande arter ska öka. Det vanligaste är att man har ställt ut halmbalar där nyttoinsekter som humlor kan bo i, bibatterier och bihotell för solitärbin och blommande kantrensor som gynnar många insekter.

Lägre vattenförbrukning

Vatten behövs för odling av exempelvis foder. Dessutom behöver kycklingen också vatten att dricka under hela sin uppväxt – svensk kyckling har alltid fri tillgång till vatten och foder. Den totala mängden vatten som kycklingen använder under sin uppväxt är dock mycket liten.

Smart användning av resurser

Den totala energianvändningen inom vår svenska kycklinguppfödning är relativt låg samt effektiv. Den största energiförbrukningen i uppfödningen står uppvärmningen av våra stallar för. Ett bra klimat, med optimal temperatur och luftfuktighet i stallarna, är en förutsättning för en god djurvelfärd. Det är inget vi sparar in på. Fokus ligger istället på att använda energikällor som är så bra som möjligt för miljön, exempelvis halm och flispannor och vind- och solenergi.

Smart användning av resurser innebär även att så lite av insatta resurser som möjligt går till spillo under vägen. Det är även viktigt att hela djuret tas om hand vid förädlingen. Produkter som inälvor och skinn från kycklingen används till djurfoder och projekt pågår för att minska och kvalitetssäkra kassationerna på slakterierna. En högre grad av vidareförädling sker för att ta tillvara på allt kött på kycklingen. Kycklingfötter och vingar exporteras till länder där konsumtionen av sådana detaljer är eftertraktade.

Eget kretslopp

Idag är större delen av den använda energin på våra kycklinggårdar förnyelsebar. Detta beror på att nästan alla kycklingbönder inom Svensk Fågel idag har ett eget kretslopp på gården där biobränslepannan är hjärtat. Halm, ved eller flis, ofta från den egna gården, värmer upp stallarna och många gånger även våra bostadshus. Detta gör att behovet av fossila bränslen som olja är väldigt litet. Allt fler gårdar använder även fossilfri vind- och solenergi producerad på den egna gården. Kycklingarna är en naturlig del av våra gårdars kretslopp. Gödsel från kycklingarna går ut till våra åkrar som i sin tur ger foder till kycklinguppfödningen.

André Iacobaeus
halmpanna i
Marsvinsholms
kycklingstall.

Ekonomiskt och socialt

Levande landsbygd och arbetstillfällen

Våra landsbygdsföretag har en nyckelroll som samhällsbärare på landsbygden. Vi är mångsysslare som reparerar, underhåller maskiner och byggnader, odlar foder, sköter skogen, skottar snö, utöver att vi håller rent och ser till att kycklingarna mår bra. Många bönder har också andra djur och de flesta har grödor och skog att sköta. Det gör att landsbygden kan leva och att lantbruksföretagarna i många fall behöver anställda. Det skapar arbetstillfällen, både på den egna gården och åt andra som till exempel för hantverkare, serviceinrättningar, åkerier, redovisningskonsulter och andra småföretagare på orten.

Genom att vi och våra anställda bor och lever på landsbygden bidrar vi även till samhället genom att vi deltar i föreningslivet och annan ideell verksamhet. Detta skapar en social hållbarhet som är mycket viktig.

Familjeföretag och entreprenörer

Det är stora investeringar som sker då vi bygger stallar för uppfödning av kyckling. Många lantbrukare är företagare och entreprenörer med en unik verksamhet. Vi har dessutom andra verksamheter än själva kycklinguppfödningen som exempelvis uthyrning av bostäder, vägunderhållning, lantbruksentreprenad och gårdsbutiker. Flera av våra gårdar har gått i arv i generationer och kommer så att göra. Det skapar en viktig kontinuitet.

Ökad konsumtion

En förutsättning för att våra landsbygdsföretag ska finnas och kunna verka på landsbygden är självklart att det vi producerar är efterfrågat. Efterfrågan av svensk kyckling har ökat under de senaste åren. Men den största andelen köttkonsumtionen i Sverige står gris och nötkött för. På tallriken konsumeras endast 10,1 kilo kyckling per år per person från Svensk Fågels medlemmar. Enligt EAT-rapporten från 2019 så finns det med andra ord utrymme att öka konsumtionen av svensk kyckling – allt för att få en mer hållbar och klimatsmart konsumtion.

Jobb, mångfald och jämställdhet

Våra företag skapar arbetstillfällen på landsbygden och är ofta en första arbetsplats för unga vuxna. Dessutom erbjuder vi många instegsjobb. Genom att börja jobba på våra medlemmars gårdar, kläckerier samt foderfabriker och slakterier kommer många in på den svenska arbetsmarknaden. Något som är positivt både för de anställda och för Sverige som helhet.

Bland våra anställda finns många nyanlända och jobbet är ett bra sätt att komma in i det svenska samhället. I vissa verksamheter talas över 20 olika språk. Många av våra anställda stannar också länge inom branschen och ofta finns det tydliga karriärvägar.

En viktig fråga för oss är jämställdhet och vi strävar efter en jämlik könsfördelning. Av de som svarade i vår gårdsundersökning hade 50 procent män och 50 procent kvinnor på chefspositioner.

Vi tar ansvar

Svensk Fågel har en rad kontroll- och övervakningsprogram, (du kan läsa mer på www.svenskfagel.se) som alla syftar till att föda upp en frisk och välmående kyckling som blir till ett livsmedel med hög kvalitet. Allt för att kycklingen ska må bra och konsumenten ska vara trygg. Sverige har en av världens tuffaste djurskyddslagar – detta stärker vi med extra kvalitetsprogram. Några exempel på våra kvalitetsprogram är Djuromsorgs- och Fothälsoprogram, Smittskydds- och Campylobacterprogram.

Restriktiv användning av antibiotika

Vi bönder föder upp kycklingar som mår bra, det är grunden i vår verksamhet. Genom förebyggande arbete håller sig kycklingar friska och då behövs ingen antibiotikabehandling. En hög förbrukning av antibiotika som ofta förekommer i andra länder leder till resistenta bakterier som är farliga för folkhälsan. Svensk Fågel har en egen Antibiotikapolicy som innebär att användningen av antibiotika i svensk kycklinguppfödning är minimal.

Bildtext bildtext bildtext

Vi är bra – och vi vill bli bättre

Vi jobbar ständigt med att bli bättre och att bidra till ett ännu mer hållbart samhälle. Och det ger tydliga resultat. Men vi strävar alltid efter att bli ännu bättre. Det är ett pågående arbete. Här tar vi upp några områden som vi jobbar med att utveckla vidare.

Bättre foder

En bra fodersammansättning samt att kycklingarna är mycket effektiva foderomvandlare innebär att det går åt mindre kväve i uppfödningen. Huvudsakligen äter våra svenska kycklingar spannmål. Och vi använder aldrig fiskmjöl. Men kycklingar behöver också protein som i dag till stor del kommer från certifierade, ansvarfullt odlade och GMO-fria sojaböner.

Solpaneler och vindkraftverk

Idag använder de flesta av oss kycklingbönder halm- eller flispanna för att värma upp våra stallar. Det gör att mindre koldioxid släpps ut i vår atmosfär jämfört med om stallarna värms upp med olja. Nu tar flera av oss ett steg ytterligare och satsar även på vindkraftverk och solpaneler, som till exempel placeras på taket till de stora kycklingstallarna.

Smart användning av resurser

Den kanske största klimatboven är när resurser inte används eller används på ett ineffektivt sätt. Svensk Fågel har sedan flera år tillbaka ett uppföljningsprogram för kläckerier, uppfödning och slakterier. Syftet med programmet är att göra kycklinguppfödningen så resurssmart som möjligt genom att följa upp och utvärdera varje flock på detaljnivå. Därmed minimeras spillet av exempelvis foder. Flera av medlemsföretagen arbetar också aktivt med innovation och ny teknik för att minska svinnet på slakterierna.

Nästa steg skulle vara att kunna använda en ännu större andel proteingrödor som går att odla på våra breddgrader. Redan idag använder vi exempelvis åkerböner, ärtor och lupiner. Dessa fodermedel kan dock till viss del vara svåra för fåglarna att helt tillgodogöra sig näringsmässigt, så här behövs det mer kunskap om hur fåglarna tillgodoser sig näringsämnen i dessa grödor på ett bra sätt för att kunna öka inblandningen i fodret. Det finns också andra intressanta alternativ, som till exempel akvatiskt protein, till exempel musslor och alger. Och kanske kan också insekter bli ett fodermedel till fåglarna i framtiden.

Här behöver vi ekonomiska styrmedel för att främja odling av alternativa proteingrödor, men det måste regleras politiskt inom Sverige och EU. Ytterligare möjligheter i framtiden är att kunna använda fler biprodukter från livsmedelsindustrin, men här behövs förändringar i regleringen för att kunna öppna upp för detta.

Källor

Viktig energikartläggning

Vi har lagt ned ett omfattande arbete och kartlagt energianvändningen på våra gårdar. Tillsammans med experter har vi gått igenom vilka energivinster som kan göras. Det kan handla om enkla åtgärder som att byta till energisnåla lampor och miljömärkt el till att bygga klimatsmartare hus och stallar. Detta är ett pågående förbättringsarbete som är en viktig del för en alltmer hållbar matfågeluppfödning.

Biogas till transporter

Sparsam traktorkörning minskar såväl energiförbrukningen och växthusgasutsläppen som dieselkostnaden. Enkla åtgärder som vi kan genomföra är att välja bästa växel för arbetsuppgiften, minimera tomgångskörning och att välja alternativa drivmedel. Även vanliga transporter mellan våra gårdar, foderföretag och slakteri har vi effektiviserat genom bättre logistik. Flera företag använder i dag endast lastbilar som drivs med biogas. Här pågår hela tiden en utveckling.

”Kött från djur som inte släpper ut metan är klimatvänligast, och då är det djur som kyckling till exempel. De släpper inte ut nästan någon metan överhuvudtaget och sen är de också effektiva foderomvandlare.”

Annika Carlsson, FOI, Totalförsvarets forskningsinstitut.

Riskkarta för vattenbrist-områden

Branschen har initierat en inventering för hållbar användning av vattenresurser inom uppfödningen.

Fler arbetstillfällen

Inom kycklingbranschen finns ett behov av anställda som kan vara med och utveckla branschen. Att medverka vid arrangemang som Bonde på stan, vid Naturbruksgymnasier samt på universitet ger möjlighet att skapa mer intresse för att jobba inom en spännande och utvecklande bransch. Svensk Fågel har även i samarbete med LRF och Arbetsförmedlingen tittat på vilka möjligheter som finns för att anställa nyanlända med fjäderfäkompetens från sina gamla hemländer.

- Mattis Bergqvist Hållbarhetsexpert, Gullers Grupp (numera hållbarhetsexpert Coop)
- Lovang Lantbrukskonsult AB, som har analyserat och beräknat samt inhämtat data både när det gäller undersökningen av hur olika köttslag påverkar klimatet samt intervjuat och analyserat den svenska kycklingproduktionen.
- Jordbrukets behov av vattenförsörjning, 2018:18, Jordbruksverket
- SLU, rapport Mat-Klimat-Listan version 1.0, 2012
- Waterfootprint.org Food in the Anthropocene: ”the EAT–Lancet Commission on healthy diets from sustainable food systems”.
- SIK (numera RICE) Report no 794, September 2009: Greenhouse gas emission from Swedish consumption of meat, milk and eggs 1990 and 2005
- Rapport 2009:6 SIK utsläpp av växthusgaser vid produktion av kycklingkött – underlag för klimatcertifiering
- Maten och miljön – Livscykelanalys av sju livsmedel, 2002. Miljöledarna Ciconia 2001 (LCA)
- Naturvårdsverket och Jordbruksverket, 2019. Minskade utsläpp av växthusgaser från jordbruket med ökad produktion?

Svensk Fågel är branschorganisationen för svensk kyckling och kalkon. Medlemsföretagen är Kronfågel, Guldfågeln, Atria, Knäreds Kyckling, Bjärefågel och Ingelsta Kalkon. Medlemmarna är också svenska avelsföretag, kläckerier, fodertillverkare och bönder. Alla arbetar mot samma mål – att ta fram världens bästa kyckling och kalkon.

Lönneberga

Svensk Fågel
105 33 Stockholm
info@svenskfagel.se
svenskfagel.se